

ZGODOVINSKI ZBORNIK.

PRILOGA

LJUBLJANSKEMU ŠKOFIJSKEMU LISTU.

—••••• *Izhaja v nedoločenih obrokih.* •••••

Dvanajsto leto. Ljubljana, meseca januarija 1899.

Številka 49.

Zgodovina horjulske fare.

Sestavil Jožef Kržišnik.

(Nadaljevanje.)

Kapelan Evgen Sabukovitz je zapustil Horjul 31. julija 1796. Nekaj časa je bil župnik brez kapelana. Dokler je bilo lepo vreme, je hodil župnik tudi na Vrzdencu maševat. Ko je pa nastopila zima, je prosil ordinarijat, naj ga odveže od te dolžnosti. Dne 21. decembra 1796 so mu odgovorili, da lahko odneha, dokler bode brez kapelana. S tem zopet niso bili zadovoljni Vrzdenci. Da bi jih pomiril, je zapovedal¹⁾ generalni vikarij pograjskim duhovnikom, da morajo začasno sami opravljati soseskine sv. maše pri podružnicah horjulske fare. Vsled tega ukaza je župnik horjulski samo oznanjeval te sv. maše v horjulski farni cerkvi. Pograjskim duhovnikom ni ugajala ta zapoved. K sreči je bil 1. novembra 1797 imenovan g. Jakob Tanzmann kapelanom horjulskim. Novi duhovni pomočnik je nastopil svojo službo 18. novembra. Ko je zvedel, da bode moral maševati vsako drugo nedeljo na Vrzdencu, je prosil župnika, naj posreduje zanj pri ordinarijatu, da ga bodo oprostili teh nadležnih potov. Župnik je na to sestavil²⁾ prošnjo in skušal dokazati nesposobnost svojega duhovnega pomočnika, da bi opravljal vzajemno službo božjo. Zjutraj ob 6. uri je še vse temno in po blatni cesti komaj hodi g. kapelan, ker se mu še ni popolnoma pozdravila zlomljena noga. Nadalje ne more noben kapelan živeti svojemu stanu primerno s 150 gld. plače, dokler bode moral plačevati luč, služabnika in obutev, katero rabi za oskrbovanje

vzajemne službe božje. Generalni vikarij je na to¹⁾ dovolil, da sme opustiti g. kapelan toliko časa službo božjo na Vrzdencu, kolikor časa bode slaba pot vsled blata in snega. Ob enem je nepripravno, če se opravlja tako zgodaj služba božja pri podružnici. Župnik naj naznani ljudstvu ta odlok in obljubi, da se bode začela vzajemna služba božja na Vrzdencu, kakor hitro se bode vreme zboljšalo. Takrat bodo določili tudi pripravnější čas za službo božjo.

Posestniki hiš. št. 1, 10 in 12 iz soseske Koreno, stanujoči ob vznožji hriba, so prišli prosit horjulskega župnika, naj deluje na to, da bodo prišli zopet nazaj k pograjski fari. Dokazali so, da so oddaljeni od Polhovega Gradca komaj pol ure, dočim imajo eno uro daleč v Horjul in navrh morajo iti še čez strmi hrib Koreno in potem navzdol k horjulski farni cerkvi. Župnik jih je poslal prvič v Polhov Gradec k gospodu župniku, kateremu je kraj bolj znan. Ta jih je pa zavrnil z odgovorom: „Kjer je glava, naj bo še rep!“ Ko je šel dne 23. septembra 1797 župnik Cipriani obhajati v eno teh hiš, se je osebno prepričal, da so ti trije kmetje (Matej Hribernik, iz hiše št. 12, Matej Hudnik, iz h. št. 1, in Jurij Stanovnik, iz h. št. 10) oddaljeni od horjulske cerkve dobro uro, od pograjske pa samo pol ure. Pot v Polhov Gradec je ravna, v Horjul pa morajo nositi novorojence in mrliče čez strmi hrib Koreno. Tudi se je zgodilo, da sta nesla botra novorojenca v Polhov Gradec k sv. krstu, ker nista upala

¹⁾ Dopis z dne 14. julija 1797.

²⁾ Dne 26. novembra 1797.

¹⁾ Dne 30. novembra 1797.

priti z otrokom ob slabem vremenu v Horjul. Župnik Cipriani je priporočil¹⁾ prošnjo teh treh posestnikov. Vlada je naglo ustregla tej prošnji²⁾ v dopisu krožnega urada in dné 17. januarja 1798 je ukazal ordinarijat, naj se reši ta zadeva mirnim potom med obema župnikoma.

Kapelan Jakob Tanzmann je ostal v Horjulu samo do marca 1. 1798. Potem zopet ni bilo več časa naslednika. Radi tega je prenehala vzajemna služba božja na Vrzdencu in tudi med tednom je bil pogosto zadržan g. župnik, da ni mogel opraviti oznanjenih ustanovljenih sv. maš. Kasneje tudi ni prišel na Vrzenec, marveč je navadno doma maševal v ta namen. Znani vrzdenški zastopniki Miha Rozman, Štefan Petrovčič, Florijan in Urban Slovša so vložili pritožbo radi te nerednosti dné 16. februarja 1799 pri okrožnem poglavarstvu. Prosili so za neprejenljivo vzajemno službo božjo ob nedeljah in praznikih, kakor tudi za redno opravljanje ustanovljenih sv. maš. Župnik Cipriani je dokazal v posebnem dopisu z dné 4. aprila 1799 neumestnost teh zahtev. Posebno predrzna se mu je zdela zahteva, da mora tudi horjulski župnik, kedar je brez kapelana, opravljati vzajemno službo božjo na Vrzdencu. Kakor hitro ugotovi vlada tej pritožbi, potem ne bode v farni cerkvi vsako drugo nedeljo sv. maše. Vsi farani bodo morali hoditi k sv. maši mnogo dalje in po slabi poti na Vrzenec. V tem slučaju župnika ne bode izgovarjalo niti slabo vreme, niti izvrševanje duhovske službe. Vrzdenci bodo nasprotno imeli več sv. maš v svoji podružni cerkvi, kot jih bode v farni cerkvi. Kedar ni kapelana v Horjulu, takrat opravlja pograbski kapelan soseskine sv. maše na Vrzdencu. Toraj v tem oziru ne trpijo nobene krivice. Konečno je še pripomnil, da so Vrzdenci redno dajali biro pograbskim duhovnikom, njemu pa drva za kurjavo.

Dné 1. junija 1798 je zaslišal okrožni komisar Schrei vrzdenške zastopnike Mihaela Rozmana, Štefana Petrovčiča in Florijana Slovša. Izjavili so ti, da Vrzdenci mrmrajo, ker župnik kasneje ne opravi ustanovljenih sv. maš, če je bil slučajno zadržan na oznanjeni dan.

Nadalje trdi g. župnik, da radi Vrzdencanov ne ostane noben kapelan več časa v Horjulu. Komisar jim je obljubil, da bode vlada posredovala in izprosila novega kapelana. — Na to je priporočil³⁾ okrožni glavar ordinarijatu prošnjo Vrzdencanov v blagohotno rešitev. Da bi vsaj deloma ustregel, je poslal generalni

vikarij duhovnika Mateja Sokolitscha v Horjul. Ker novi kapelan ni bil zmožen slovenščine, je naročil ordinarijat horjulskemu župniku, naj ga nauči deželnega jezika. Na Vrzdencu so potem imeli vsako drugo nedeljo sv. mašo brez pridige. Na jesen je bila zopet slaba pot. Zato je oznanil župnik dné 3. novembra 1790, naj pride vselej cerkovnik vrzdenški z lučjo v Horjul, da bode spremljal g. kapelana. Prosil je tudi Vrzdence, naj pošiljajo konja za gospoda, dokler bode pot tako slaba. Vrzdenci niso hoteli ustreči. To je naznanil župnik ordinarijatu.¹⁾ Na željo generalnega vikarija je poklical župnik 1. decembra 1799 štiri Vrzdence v župnišče, da bi se z njimi dogovoril o tej zadevi. Prišli so že znani Matej Petrovčič, Štefan Petrovčič, Florijan Slovša in Urban Sedej. Ti možje niso hoteli privoliti, da bi hodil cerkovnik s konjem po gospoda kapelana. Izjavili so, da tega ne bodo storili, če jih bode tudi priganjalo okrožno poglavarstvo. Naznanili so tudi, da v bodoče ne bode več dobil drv g. župnik od Vrzdencanov, ker novi g. kapelan ni sposoben za pridigarstvo in pastirstvo. Dva dni kasneje je že sporočil župnik ta odgovor ordinarijatu. Pri kresiji se je pritožil še-le 20. novembra 1800, da zopet nočejo dajati drv Vrzdenci. Ker te vloge niso kmalu rešili, se je drugič pritožil 15. maja 1801. Na ta dopis je pisalo poglavarstvo graščinskemu oskrbniku Čebulcu v Polhov Gradec, naj zasliši zastopnike vrzdenške. Dné 31. julija 1801 sta prišla v tej zadevi v Polhov Gradec Štefan Petrovčič in Florijan Slovša. Izjavila sta, da župnik toliko časa ne bode dobival drv, dokler ne bode vpeljal od visoke vlade in nadškofijskega ordinarijata potrjenega reda, da bo eno nedeljo na Vrzdencu prva sv. maša s krščanskim naukom, drugo pa ob deseti uri duhovno opravilo s pridigo. Zapisnik je poslal oskrbnik v Postojno in prepis horjulskemu župniku. Ta je ovrget²⁾ te zahteve kot neopravičene. Nekaj časa je bila res samo sv. maša brez pridige vsako drugo nedeljo na Vrzdencu, ker ni bil kapelan zmožen slovenskega jezika. Z veliko težavo je sedaj toliko naučil novega kapelana (Fr. Veritija), da bode za naprej že lahko razlagal krščanski nauk Vrzdencanom. Na to je sporočilo³⁾ okrožno poglavarstvo pograbski graščini, naj opomni Vrzdence na njihovo dolžnost nasproti horjulskemu župniku.

Iz l. 1802. se je ohranila v farnem arhivu tudi v slovenskem jeziku spisana pritožba vrzdenške soseske. Neznaten del (kar je v oklepajih) so sicer odjedli

¹⁾ Dopis z dné 20. oktobra 1797.

²⁾ Dopis z dné 8. januarja 1798, št. 4673.

³⁾ Dopis z dné 12. julija 1799, št. 2204.

¹⁾ Dopis z dné 9. novembra 1799.

²⁾ Dopis z dné 2. oktobra 1810.

³⁾ Dopis z dné 25. oktobra 1810, št. 3493.

molji, večina je pa dobro ohranjena. Glasi se pritožba tako-le:

Per (tosh) ne
lete gma(ine s ve)rsdenza.

pervizh nam ie blv osnaienv bo / sdei oboshizh 16 leit,
kar nam ie blv / osnaienv na svetiga Shtephana dan / per velki
Mashi v te dvanaisti vri / letv ie osnaniv gospvd koplán gra-
daski / jnv ie osnaniv takv Sdei se vam na nov / osnani vam
versdenzhanam Horjvlzam / jnv Samatozhenam lete tri soseske /
bote tvkai naletem versdenzi iskali vse / potrebe, katere ste do-
sdei iskali tamkai / vgraz jnv sdei bote jmeli tvkai ena / nova
goff koplaniia. //

jnv mi sma zhakali tri leita jnv sma od / lag dali gnadlivi
Shkoffij deb nam / koplana dali, letvkai smami kvij ker / viza
terpeli na andogti sato kie le en / sam dvhoven biv tvkai na
versdenzi / sgraza ni hodev koplana nisa dali / jnv kabe se blv
tako sgodilo koker ie blo / osnaienv takv bi nam nabla kerviza
stvriena / kabe bli tvkai dali koplana naversdenz / takv bi nabla
noben Soseiski kerviza / stvriena letv ie stal dvei leit jnv . 8 . /
Meszav. //

potem ie pershla komesiia v Horjvl / jnv nataka vishe ie
bla dershana komesija / leta komesar jerekv tvkai je env zesar /
skv povele dese jma tvkai ena farra / narediti v Horjvl ali ste vi
versden / zhani tega kontent leti verzdenzhani / sma sami persebi
diali zheie zesariskv / povele takv mi se nasmemma zesariskimv /
povell syper stavit naletv je pa prezei / leta gnadlivi komesar
Marenz rekv / jnv oblvbiv nam versdenzhanam koker / gitro bota
letvkai pershla dva dvhovna / tokv bote vi versdenzhani jmeli
vsaka / Nedele jnv vsak sapovedan prashnik / Mashe ena (ne)dela
perva Mashe drvga / nedela pa (velk)a Mashe jnv leta / gnadlivi
ko(mesar je r) ekv kar jest / govarim (je koker d)ebi sam zesar
govariv / Kar jest pishem koker debi sam / zesar pisav //

Mi pa nisma vedel al bise mogla / ena taka zerkv dol per-
pravil al ne / v kater so se she vezh stvv leit / sveti Sakramen
gor der shali jnv tvdi / ta dvhoven sraven misma miselni de /
komesar more she vedet letaie rizhi ali ie zesariskv povele ali
ne taie / zerkve dol perpravil tamkai ven / na gmetig //

jnv patem sma vender mi shlishali / de zesar ni dav pavel
taie zerkve / dol perpravil per katerig ieshe dvhoven / jnv vsi
sveti Sakramenti jnv vse potrebe / koker per eni fari jnv vender
sa nam / od vsel dvhovna svete Sakramente / stem ker ie nam
sam gnadlivi komesar / v zesariskimv jmeniv oblvbiv de per vashi /
zervki bote jmeli vsaka Nedela jnv / vsak sapovedan prashnik
Mashe / jnv letv sa nam vezhkrat poterdili / jnv zelv dva dni eden
sa drugim / noter vgnadlivi krasij //

ta zhes kader sma mi klvzhe zes daiali / sa nam oblvbili
jnv poterdili kar ie / nam tam ta gnadlivi komesar Marenz / ob-
lvbiv per komesij //

Mi sma pa diali de na bo noz leta / gnadliva krasija je pa
rekla veriemite / de bo res ena Nedela bote jmeli perva / Mashe
druga Nedela pa velka Mashe / sdei bote jmeli spovienv kar ie
vam / blo oblvblenv per komesij natv sma mi / diali kei bo pa-
tazhes bres Mashe kader / bo per drvsig zerkvag opravk leta /
gnadliva krasija je rekla de per farri bo / bres Mashe per vas bo
vsaka Nedela / jnv vsak sa poveda prashnik //

jnv natv sma pa mi rekli kai pabo kader / bo le en sam
dvhoven natv je pa svpet / rekla krasija leta gnadliva Shkofija /
more pa smeram der shati dva dvhovna / satv ker bota na dva
kraie opravka / natv sma mi svpet diali de naboie otl / ti duhovni
takv opravlati leta gnadliva / krasija ie pa rekla le k nam pridte /

mi boma vam takv dali debote le / pokasali prezei bote jmeli
opravk / jnv od lete glignige nam ie dala / krasija env pismv jnv
vender na vse / tv mi nimama opravkv takv koker / nam je leta
gnadliva krasija oblvbila / jnv paterdila tvdi pismv dala / natv
sma pa mi tista Shrifta nasai / vkrasija poslali satv debi ta gna-
dliva / krasija vidla kakv nam je oblvbila / letega zaita ie she
dvei leit misma / satv nasai dali debi nam leta gnadliva / krasija
lete opravke dala katere nam ie / oblvila //

pashe Sdei ni saij ne Shrifte jnv ne / odgovora //

Misma tvdi dali ena svpelda pred gnadliva / Shkofa ali
fershta sakai / on ie shev ven navisita jnv je pvstev / osnanit
naprei zheie katerimv kashna / kerviza takv se pertoshite jnv
misma se pertoshili jnv prosili gnadliva fershta / ali Shkofa deb
blo nam tv dapovienv / koker ie blv na dan Svetiga Shtephana /
osnaienv ali pa zhe se namore tokv / sgoditi smaga tvdv prosili
debi pa / takv blv koker ie blv nam oblvbleno / per komesij deb
bla vsaka nedela jnv vsak sapovedan prashnik Mashe / ena nedela
velka Mashe drvga prva / jnv she na prei sma prosili zhes na-
more / tokv sgodit deb pa takv blv koker ie blv / pred letem
osnanilam jnv na vse tv nisma / mi nobeniga odgovara preieli //

Mimorema vse od raitant dvhovnam / leti duhovni sa verb
nashig Shtarshev / oblvb Mi pa nisma verb kar so dvhovni /
nashim Starshem oblvbili jnv she Sdeij kar nam je ta gnadliva
krasija oblvbila / nam ne opravie //

jnv sdaij sma bli rigtik derva dovshni / od sterig leit
dovshni vsak leit . 40 . / tavor Mi sma pa ta derva satv noter /
dershali ker nimama opravkv koker / nam je ta gnadliva krasija
oblvbila / sdei pa nam ie ferboltar takv sasha- / fav zhe na daste
dervv letemv duhovnv / vi boste terpeli Shtrafniga na moshni /
jnv na shivotv mi sma prezei diali ja / dama derva pavender sma
dali od / govar ali pa veie kaisa nam / v Krasij oblvbili de vi
bote jmeli / vsaka nedela jnv vsak sapovedan / prashnik Mashe
natv mi per seshema / deset krat en dan zheie treba de ie / nam
rigtik ta (gnadliva kra) sija takv / oblvbila //

bera morema mi (sdei od)raitat v graz / sma she v teg
(shestnaist) leitag dali / povdrvgv Stvv Mer(nik)ov vshenize /
Shedeset vos sena sra(ve)n nekaigaiov / jnv prediva jnv vender
mi pomankaine / terma na andogti dvhovni verbaie / Smeram vsak
leit kar so nashi / Starshi / oblvbili mi pa nisma Sdei verbi kar
sa / leti dvgovni nashem Starshem oblvbili / Sakai tvdi mi bi otl
biti diti verbi tega / kar sa nashi Starshi verball od dvhovnav /
/ jnv letv prosma //

Sakai mi morem S potam nashiga Shivota / jnv obrasa nash
kosz krvha si perdel- / vati jnv boga prositi Sa en niegov Sveti /
Shegen debi mi mogli Sami sebe jnv na- / she otrozhizhke pre-
shivit zhe nam bog da / jmama zhe na da nimama //

leta dvhoven pa pride naprashe ali si / kai perdelav ali ne
on le pravi dei meni / tv moie kar so men toij Starshi oblvbili /
tv men gre jnv tvdi mi be otl radi / imeti karsa nam nashi prvi
dvhovni / oblvbili //

jnv tod okvll nas lesheiozhig kraiv / kar morma mi vedit
jnv shlishati / se ni nobeni soseski na kmetig ena taka / kerviza
sgodila koker se ie nam / versdenzhanam sgodila sakai kerkoli /
sa te nave fare ravnali nisa noben- / mv kervize storili ampak
le dovrta / debi enmv vsakarmv blishei bilo / nam sa pa odvseli
de jmama dalei / goditi kd v ie vrsheg leta nava farra / jnv mi
velika kerviza terpma sovol te / farre //

Koker leta Meshnar terpi velika kerviza / Sakai on be
shebiv potegniv od Horjvla / v teg trinaistig leitag . 169 . mer-
nikov / prosa . 169 . glebav krvga . 900 jaiz / jnv she nekai gnariov
sraven / kdoie vrsheg fara Mi sosedie terpema / kerviza kd v nam

ie vrsheg leta farra / Mimorema nadalei g Mashì godit / kd v ie
vrsheg leta farra / Mimorema nadalei g kerstv nositi / kd v ie
vrsheg leta farra / is ena beseda leta fa(rra) nam ni nezh / knvzv
namorma zel(nezh) sposnati / jnv savole te ker v(ize) smashe m
mogli / velik Sht(rafnige plazh)ati per vizh / sma jmel (sovdashk e-)
sekazio pet dne / sraven tega (sma mogli tvdi Shtrafniga / dati
50 go(linari) v sraven te Shtrafnige sma bli tv(d vkl)ei eni tri dni /
drvgizh sma (m) i vkleieni tri dni v krasij / jnv sma mog(i) zesta
delati koker en / hvdadelnik vkleieni savole te nashe / kervize
katera ie nam leta farra naredila / Morema pashe mi shtrafnige
terpeti / jnv glig tazhes kader smami leto / Shtrafniga prestali
katera nam je ta / gnadliva krasija naloshila desma tri / dni zesta
mogli delat vkleieni / poleteg treg dne g je ta gnadliva / krasije nas
pred se poklizala jnv / je nam oblvbila jnv poterdila de / per vas
na versdenzi bote sdei / jmeli vsaka Nedele jnv vsak Sapa / vedan
prasnìk Mashe //

jnv od lete glignige namie dala / ta gnadliva krasija en
pismv jnv / letv pismv je blv tvdi poterien v / od gnadliva lozavt-
mana jnv tvdi / od gnadliva Skhofa aali ferrsta / jnu glig letv
pismv smami nasaj / v krasija poslali jnv satega vrshega / vola
ker nam nisa takv opravlali / koker nam ie blv oblvblenv debi /
She ta gnadliva krasija prav vidla / soie Shrifte deb nam lete /
opravke pershafala debi ti dvgovni / nam opravlali lete Mashe
vsaka / Nedela jnv vsak sapavedan prasnìk / natv pa nimama
nasaj ne pisma / jnv ne obenga odgovara //

zhe Mi pravma tem dvhovnam Mi nadama / bere satv ker
nam ne opravte koker / nam grehdo opravi jnv koker nam ie /
oblvblenv //

ta dvhoven pa prezei pravi zhe vi men / nadaste bere jnv
kar men gre kar ste / men oblvbili tako vi men ena / kerviza
(store)te na ker viza pa / jest vas (bom) toshev vi bote mohlì /
men d(ati kar) men gre //

jnv tudi mi sma per morani / toshet na krivza sa kai mi
morama / vse odraitat temv dvhovnv kar / nemv gre mi pa ni-
mama od teg / dvhovnav kar nam gre //

Satega vole nam je ker viza stvrìe / na na kerviza pa tvdi
mi toshma / koker ta dvhoven na kriviza toshi / takv tvdi mi na
krivza toshma. //

Podpisov ni na listini. Najbrže je bil to nekaj
vzorec prošnji.

Prebivalci v Podolnici, Zaklancu, Horjulu, na
Lesnem Brdu in Korenu niso bili zadovoljni s to vza-
jemno službo božjo. Nek Jakob Korpé je sestavil pri-
tožbo. Podpisali so jo 24. dec. 1802 ključarji in sicer
Andrej Zdešar za Zaklanec, Kaspar Grabeljšek za
Podolnico, Andrej Čamernik za Lesno Brdo in Lenart
Kozjak za Koreno. Prosili so knezonadšk. ordinarijat,
naj odpravi na splošno željo vzajemno službo božjo v
zimskem času t. j. od 1. novembra do sv. Jurija. Skli-
cevali so se predvsem na oddaljenost Podolnice in
ostalih sosesk od Vrzdencu, na slabo, močvirno pot in
na zgubo časa. Tudi ne morejo priti vsi ljudje na vrsto
za spoved, ker kapelana ni do 9. ure v Horjul. Dosegli
niso prosilci ničesar. Pri ordinarijatu so bili veseli, da
so mirovali Vrzdenci. Zato je dobil horjulski župnik
naročilo,¹⁾ naj pomiri nezadovoljne farane.

¹⁾ 5. jan. 1803.

Mihael baron Brigido, knez in nadškof ljubljanski,
je izdal z dovoljenjem vlade dné 23. marca 1804 po-
seben pastirsk list. V tem je natančno določil pravila
glede bogoslužja v ljubljanski škofiji. Predvsem je omejil
število nedeljskih sv. maš pri podružnicah, tako da je
bila sv. maša pri podružnicah navadno samo v nedeljo
po patrociniju. Na Vrzdencu ni prenehala vzajemna
služba božja vsled te naredbe. Število soseskinih sv. maš
je pa skrčil horjulski župnik. Opravljajo se še sedaj
samo sv. maše ob kvaternih nedeljah, v nedeljo po
sv. Kancianu in po sv. Lovrencu. Po l. 1804. ni bilo
več sv. maše na Vrzdencu v praznik razglasenja Gospo-
dovega, velikonočno nedeljo, vnebohod Gospodov, bin-
košno nedeljo, na praznik vseh svetnikov, o božiču in
na praznik sv. Štefana.

S to spremembo zopet niso bili zadovoljni Vr-
zdenčani. Novo prošnjo za vzajemno službo božjo so
vložili še le v januarju l. 1807. Najpreje so prosili
deželnega poglavarja Janeza grofa Trautmansdorfa, naj
jim dovoli proti plačilu pristojbin prepise vladnih od-
lokov gledé vzajemne službe božje na Vrzdencu. Vlada
je poslala prošnjo ordinarijatu, da izjavi svoje mnenje.¹⁾
V odgovoru z dné 10. marca 1807 je opozoril ordi-
narijat deželno vlado, da se Vrzdenci že 20 let pri-
tožujejo in niso nikdar zadovoljni. Najbrže zopet rujejo
zoper obstoječi red. Zato naj naznani vlada Vrzdencanom,
da bodo samo toliko časa imeli zjutranjo službo božjo,
kolikor časa bodo mirovali. Drugače se bode tudi za
njihovo cerkev vporabila nova škofijska naredba. Na
to je posvarila vlada prosilce, naj mirujejo, ker več
ne bodo nikdar dosegli.

Koncem l. 1806. je zapustil župnik Cipriani Horjul
in se preselil na Brezovico. Župnijo horjulsko je
upravljajal do 6. maja 1807 kapelan Janez K. Floriančič.
Dné 23. marca 1807 je bila podeljena izpraznjena žup-
nija g. M a t e j u W o l f - u, lokalistu na Bohinjski Beli.
Novi župnik je prišel v Horjul 6. maja 1807.

Ker niso Vrzdenci ničesar dosegli pri vladi, so
se pritožili pri Nj. Vel. cesarju Francu I. in ga prosili, naj
zapove horjulskemu župniku, da se mora strogo ravnati
po odloku vis. vlade z dné 6. junija 1791 in po usta-
novnem pismu. Iz dvorne pisarne so poslali to pritožbo
dné 2. avg. 1808 deželni vladi in ta dné 17. avgusta
kresiji v Postojno.

Župnik Matej Wolf je prejel še le 4. febr. 1809
nalog od kresije, naj izkaže, kako se je dotedaj oprav-
ljala vzajemna služba božja na Vrzdencu in v Horjulu.
Župnik je v svojem odgovoru²⁾ zopet ovrigel neopra-
vičeno pritožbo nikdar zadovoljnih Vrzdencanov in

¹⁾ Dopis z dné 11 febr. 1807; št. 842.

²⁾ Dné 15. febr. 1809.

dokazal, da duhovnika še več storita, kakor je njuna dolžnost. Konečno je še pripomnil, da bode večini faranov in tudi duhovnim pastirjem zelo ustrezno, če vlada odpravi to vzajemno službo božjo. Vrzdenčani se bodo že pomirili, ko bodo spoznali, da ničesar ne dosežejo z upornostjo.

Župnikov ugovor je obveljal. Vrzdenčanom je vlada pustila l. 1796. dovoljeno odškodnino za odvzeti beneficij, drugzega pa nič. V naslednjem letu so prosili Horjulci ordinarijat, naj odpravi škofijski konzistorij vzajemno službo božjo. Njihovi prošnji niso ustregli,¹⁾ kakor tudi ne prošnji, da bi dobival horjulski župnik biro in štolnino mesto pograjskega.

Koncem l. 1811. je zapustil Horjul kapelan Luka Zajec. Njegov naslednik je ostal v Horjulu samo do decembra. Potem so bili Horjulci brez kapelana. Bolehni župnik ni mogel sam upravljati fare s petimi podružnicami in 1335 farani. Zato je prosil ordinarijat,²⁾ naj začasno izroči v oskrbovanje pograjskim duhovnikom soseski Vrzdenec in Samotorico (s 383 stanovniki), sosesko Lesno Brdo (s 107 stanovniki) pa vrhniškim. Ostale vasi Horjul, Zaklanec, Podolnica in Koreno (z 845 prebivalci) bode sam oskrboval. V slučaju, da še huje zbolí, bode prosil kasneje še za izločitev soseske Koreno s 107 stanovniki. Vsléd škofijskega odloka z dné 3. januarja 1812 je prenehala kapelanija v Horjulu, ker zanjo ni bila nakazana plača. Tudi so začasno izločili soseske Lesno Brdo, Vrzdenec in Samotorico, dokler vlada ne določi, ali naj preneha fara v Horjulu ali naj se zanjo uredi plača na stroške stare fare. Ljudstvu se je ta sprememba naznanila v cerkvi.

Župnik Jožef Konstantin ni bil zadovoljen s to premembo. Čudno se mu je zdelo, zakaj je odstopil župnik Wolf pograjski duhovniji soseski Vrzdenec in Samotorico, pridržal si je pa na strmém hribu ležeče Koreno. Svoje pomiselke je tudi sporočil ordinarijatu:³⁾ Samotorica je oddaljena od Polhovega Gradca dve uri. Pot je zlasti po zimi zelo zamudna, ker je treba napraviti velik ovinek čez Koreno. Iz Horjula se pride do cerkve na Samotorici v dobri uri, do zadnje hiše je pa najdalje poldrugo uro. Tudi pelje precej zlozna pot iz Horjula na Samotorico. — Do Vrzdenca je čez Koreno dve uri daleč, po zimi pa skozi Horjul mimo župnišča poltretjo uro. Tudi leži cela vrzdenška soseska v ravnini. Če bode ostal Vrzdenec pri Polhovem Gradcu, ni gotovo, da bodo prišli dvakrat v letu Vrzdenčani k službi božji v Polhov Gradec. — Nasprotno je Koreno, čez katero vodi pot iz Polhovega Gradca na Vrzdenec,

oddaljeno samo 1 $\frac{1}{4}$ ure. Iz Horjula se sicer pride na Koreno v eni uri, a pot je jako strma in utrudljiva. Ljudje tudi radi prihajajo s Korena v Polhov Gradec k sv. maši, kadar je prvo duhovno opravilo na Vrzdencu. In vendar hoče bolehni horjulski župnik oskrbovati to sosesko, med tem ko prosi za izločitev vrzdenške soseske, ki leži v ravnini. S tem hoče kaznovati Vrzdenčane in Pograjce, čeprav jih na ta način tudi ne bode spreobrnil. Če je mogoče, naj se vpoštevá njegov nasvet: Vrzdenec mora ostati pri Horjulu, Samotorica in Koreno naj se pa izloči in vrne pograjski fari. — V slučaju, da se prestavi fara na Vrzdenec, naj se združijo z njo soseske Samotorica, Horjul in Žazar (iz podlipške lokalije); Zaklanec, Podolnica in Koreno bode potem prevzel pograjski župnik. Na to pa ni treba misliti, da se bodo kasneje prijazneje gledali Vrzdenčani in Horjulci. — Tudi ni umestna ureditev plače horjulskega župnika na škodo pograjskih duhovnikov. Če odvzame ordinarijat biro, bode zmanjšal za polovico že tako pičle dohodke prvega kapelana. Drugi kapelan živi že sedaj od milosti dobrih faranov, ker ne dobiva obrestij od naložene glavnice. Do sv. Jurija ga bode ljudstvo vzdrževalo, kasneje ne več. Na vsak način sta pa potrebnejša dva duhovnika v Polhovem Gradcu, kot en sam v Horjulu. Tukaj je bilo še nedavno središče cele okolice in tudi sedaj lažje pride duhovnik iz Polhovega Gradca v Horjul, kakor v slučaju sile iz Horjula v Polhov Gradec.

Župnikov nasvet je samo deloma ugajal škofijstvu. Potrebo samostojne duhovnije v horjulski ravnini so vsi spoznali. Č. g. Franc Veriti, vikarij v Rovtah, je bil imenovan¹⁾ provizorjem izpraznjene horjulske fare. Poslušen ukazu svojih predstojnikov se je preselil g. Veriti v Horjul dné 16. marca. Novo službo je prevzel takoj naslednji dan; kanonično vmeščen je bil še-le 1. okt. 1812.

Kmalu nato je stalno določil²⁾ ordinarijat meje horjulski fari. Vrnili so soseski Vrzdenec in Samotorico. Nasprotno je ostalo Lesno Brdo pri Vrhniku, Koreno pa vsled zložnejše poti pograjski fari. Ljudem s tem odlokom ni bilo ustrezno. Pograjski „maire“ Franc Sorre je naznanil³⁾ ordinarijatu prošnjo Vrzdenčanov in Samotorčanov, da bi smeli ostati pri pograjski fari. Nasprotno spadata Lesno Brdo in Koreno vsled naravne lege k horjulski fari in tudi prebivalci iz teh sosesk želijo ostati pri tej duhovniji. Maire ni ničesar dosegel. Soseski⁴⁾ Samotorica in Vrzdenec sta bili samo začasno

¹⁾ Odgovor z dné 16. jun. 1810.

²⁾ Dopis 26. dec. 1811.

³⁾ Dopis 15. jan. 1812.

¹⁾ Dekret z dné 21. febr. 1812.

²⁾ Odlok z dné 26. nov. 1812.

³⁾ Dopis z dné 22. dec. 1812, št. 408.

⁴⁾ Odgovor z dné 23. dec. 1812.

izloženi. Ker je novi župnik zdrav in krepak, zgubi veljavo začasna izločitev. Podružnici Samotorica in Vrzenec bodeta ostali pri horjulski fari, dokler ne bode drugače odločila nova ureditev horjulske župnije.

Ker so hodili l. 1812. pograjski duhovniki na Vrzenec, je maire odločil za odškodnino pograjskemu župniku užitek od beneficijatovega zemljišča na Vrzdencu. S to samovoljno naredbo ni bil zadovoljen župnik Veriti. Da bi se nekoliko odškodoval za odvzeto zemljišče, ni poslal štolnine v Polhov Gradec. Ko je prišel¹⁾ pograjski cerkovnik po zastalo štolnino, je odpisal župnik Veriti:

„Dominus Maire litteris de die 14. Junii 1812. agrum pratumque Vicinitati Schönbrunensi adjudicavit, ut D. Curatis Billichgraecensibus pro excursibus etc. facilius Satisfacere posset, idque eo tempore, quo a nemine, nisi a jam pergravatis parochianis Substantationem Curatus Horjulensis Sperare poterat. — Si ergo quod Parochus Horjulensis inperturbate ex Fundatione possidebat in Schönbrun, aliis (Saltem indirecte) adjudicatum fuit, illis nempe, qui curam Supradictae Vicinitatis gerebant, ego a pari judicium circa Stollam faciendum puto . . . Horjul die 6. Mai 1813.“

Pograjski župnik se je pritožil na to pri ordinarijatu,²⁾ a kasneje sta se mirnim potom pobotala župnika.

Po odhodu Francozov iz dežele je zopet določila plačo avstrijska vlada za l. 1787. ustanovljeno kapelansko službo v Horjulu. Kapelana tudi potem niso dobili Horjulci. L. 1816. ni mogel ustreči ordinarijat njihovi prošnji vsled splošnega pomanjkanja duhovnikov. L. 1817. je pomagal v dušnem pastirstvu deset mesecev vpokojeni duhovnik Jožef Messisnev. L. 1818. so imeli kapelana Horjulci dva meseca. Še le po l. 1824. so redno dobili Horjulci kapelana.

Župnik Veriti se je ravnal po pastirskem listu iz l. 1804. Zato ni bilo več na Vrzdencu vzajemne službe božje. Samo kadar sta bila dva duhovnika v Horjulu, takrat je bilo vsako leto šestkrat v nedeljo duhovno opravilo na Vrzdencu. Vrzenčani so prosili 20. maja 1825 škofa A. A. Wolfa, naj jim dovoli sv. mašo s pridigo za vsako drugo nedeljo. Ostali vaščani so prosili, naj se vrneta fari odvzeti podružnici Koreno in Lesno Brdo. Obedve prošnji sta bili nepovoljno rešeni. V oktobru l. 1836. so zopet poskusili Vrzenčani svojo srečo. Prosili so ordinarijat za lastnega kurata ali vsaj vzajemno službo božjo. Vrhniški dekan je natanko popisal razmere v horjulski fari in odsvetoval vsako spremembo obstoječega reda. Na podlagi tega pojasnila je zavrnil ordinarijat prošnjo vrzdenške soseske. Skliceval se je na oporoko Töttingerjevo, ki ne nasprotuje ustanovitvi beneficija v Horjulu, in na število sv. maš,

katere opravlja beneficijatov naslednik, horjulski župnik, na Vrzdencu. Nadalje zaračuni vlada obresti glavnice v kongruo župnikovo, tako da nima župnik nobenega dobička od beneficija. Lastnega duhovnika tudi ne morejo zahtevati, ker so komaj pol ure oddaljeni od farne cerkve horjulske. Ta odgovor¹⁾ je sporočil vrhniški dekan župniku horjulskemu kakor tudi Vrzenčanom.

Vrzenčani niso odnehali. Vložili so novo prošnjo pri vladi. Opravičenost svojih zahtev so skušali dokazati s tem, da so že preje imeli samostojen beneficij na Vrzdencu, katerega je odvzela vlada. Za to zgubo so jim obljubili l. 1796. službo božjo za vsako drugo nedeljo. Ker so Horjulci l. 1723. obljubili, da hočejo sami vzdržavati duhovnika, nimajo pravice do Töttingerjevega beneficija. Tudi so pripravljeni sami plačevati potrebnega duhovnika, ker imajo predaleč (eno uro) v Horjul.

Knez in škof Anton Alojzij je ovrget²⁾ tudi te trditve: Gregor Töttinger ni določil Vrzdencu za sedež ustanovljenega beneficija. Hotel je ustreči vsem prebivalcem horjulske doline, da jim ne bode treba hoditi k sv. maši dve uri daleč v Polhov Gradec. Prvi beneficij, g. Jožef Rozman, se je naselil brez višjega dovoljenja na Vrzdencu, kjer se je kasneje ustanovil kuratni beneficij. Zato ni ravnala krivično vlada, ko je ustanovila l. 1787. v Horjulu samostojno faro z dvema duhovnikoma za vse vasi, ki ležé v horjulski dolini. Vrzenčani so hoteli imeti vse ugodnosti zase. Zato niso privoščili boljših razmer ostalim sofaranom. Toliko časa so se pritoževali, da jim je dovolila vlada l. 1796. vzajemno službo božjo. Dosegli so to ugodnost samo na podlagi lažnjivih poročil, češ da je bila neopravičena premestitev beneficija z Vrzdencu v Horjul. Poročilo vrhniškega dekana z dné 23. okt. 1831 jasno dokazuje, da so neopravičene vse zahteve vrzdenške soseske. Ker se ravnata horjulska duhovnika po od vlade potrjenem pastirskem listu z dné 23. marca 1804, ni treba več hoditi ostalim faranom pol ure dalje k sv. maši na Vrzenec.

Kljub temu uživa tudi sedaj vrzdenška podružnica nekaj predprav. Na Vrzdencu je vsako leto šestkrat sv. maša s pridigo v nedeljo, pri drugih podružnicah pa samo enkrat. Tudi ob delavnikih še opravi v tej cerkvi štirideset sv. maš. — Vrzenčani očitajo župniku, da uživa njihov beneficij! Res dobi horjulski župnik po 56 gld. na leto od beneficija, a to svoto mu vlada zaračuni v kongruo. Zraven tega je združenih več sv. maš z beneficijem, katere mora vse opraviti na Vrzdencu. — Horjulci so obljubili l. 1723, da bodo podpirali lastnega

¹⁾ Dné 28. apr. 1813.

²⁾ Dné 17. avg. 1813.

¹⁾ Dopis z dné 16. jan. 1832.

²⁾ Odgovor z dné 12. nov. 1832.

duhovnika z dovoljenjem deželnega vicedoma. Sedaj dobiva župnik večino plače iz verskega zaklada, kapelan pa celo plačo (200 gld. k. v.). Ker obadva duhovnika plačuje vlada, sme samo ta določiti, kje naj opravljata službo božjo. — Konečno trdijo Vrzdenci, da so več kot eno uro oddaljeni od Horjula. Iz dekanovega poročila je razvidno, da imajo samo pol ure daleč v Horjul, ki je središče cele doline. Od nobene vasi se ne potrebuje do Horjula nad tri četrtinke ure. Nasprotno leži vas Vrzenec v zapadnem delu fare. Cerkev je še zunaj vasi. Dve tretjini faranov bi potrošili še pol ure več, ker bi morali vsi iti skozi Horjul na Vrzenec k sveti maši. Iz tega je razvidno, da bi povzročila med farani samo prepire in sovraštvo vzajemna služba.

Tudi vlada je zavrnila prošnjo Vrzdencanov. Radi neugodne rešitve so se pritožili Vrzdenci pri dunajski dvorni pisarni. Tam so potegnili s prosilci. Deželna vlada je prejela¹⁾ poseben odlok v tej zadevi s pripombo, da horjulski župnik ni prav ravnal, ker je ustavil vzajemno službo božjo na podlagi pastirskega lista iz l. 1804. Vlada je dovolila to ugodnost Vrzdencanom še-le potem, ko se je sporazumela z nadškofijskim ordinarijatom. Deželna vlada je to sporočila²⁾ ordinarijatu. Ob enem je priložila poročila v tej zadevi z dné 14. aprila 1791, št. 1037 in 18. junija 1796, št. 3129, da se bode škofijstvo podučilo.

Knez in škof Anton Alojzij je kmalu odgovoril³⁾ in dokazal, da je l. 1791. vlada samovoljno vpeljala vzajemno službo božjo na Vrzdencu in v Horjulu. Ordinarijat je kasneje dovolil, da sme večkrat biti služba božja na Vrzdencu in to samo radi ljubega miru. Kakšen mir je nato zavladal, najbolje pojasnijo poročila prvih dveh župnikov horjulskih iz leta 1795. in 1796. Ko je l. 1796. nasvetoval ordinarijat razdelitev horjulske fare v dve lokaliji, vlada ni sprejela tega predloga, ker bi bili duhovniki preblizo skupaj. Nato je naročil ordinarijat horjulskemu župniku vsled višjega ukaza, naj zopet začne opravljati vzajemno službo božjo. Kakor sedaj, tako tudi takrat niso bili zadovoljni duhovniki s to naredbo. Župnik Veriti se že naprej boji novega sovraštva, ki bode nastalo med farani, kakor hitro vlada ustreže Vrzdencanom. Knezošk. ordinarijat ne more dovoliti, da bi se pomnožilo število nedeljskih sv. maš na Vrzdencu, ker bi to oviralo duhovnika horjulska v pastirski službi, kakor tudi farane v spolnovanju cerkvenih dolžnosti.

Te razloge je vpoštevala dvorna pisarna. Prepustila je deželni vladi rešitev prošnje vrzdenške so-

seske.¹⁾ Konečno rešitev te prepirne zadeve je naznanil²⁾ dekan Ignacij Božič horjulskemu župniku z naslednjim dopisom:

„Diesemnach ist laut hoher Gub. Verordnung vom 5. Juni d. J., Nr. 10323, die benannte Gemeinde durch das k. k. Kreisamt Adelsberg sowohl mit der erwähnten Bitte als mit dem Ansuchen um Anstellung eines eigenen Kuraten zu St. Kanzian zurückgewiesen worden.“

Vrzdenci dolgo niso pozabili tega poraza. Več let so živeli popolnoma ločeni od ostalih sofaranov. Sčasom se je potolažila njihova jeza, čeprav se še sedaj z žalostjo spominjajo preteklih časov. Krstni kamen za velikimi vrati, omarica za sv. olje in stojalo za veliko-nočno svečo so dragoceni spominki nekdanjega kuratnega beneficija. V župnišču je stanoval več let cerkvenik. Vaščani niso posebno skrbeli za poslopje. Polagoma je začelo razpadati in l. 1897. so podrli zidavo. Gradivo se namerava porabiti za novo mežnarijo.

Znamenitejše dogodke iz poznejše dōbe hočem omeniti pri popisu posameznih cerkvá horjulske fare.

VII.

Cerkve v fari horjulski.

V horjulski fari so razun farne cerkve tri podružnice. Vse štiri cerkve so nekdanj spadale pod pograjsko faro. Kot take jih omeni Valvazor. Dotično mesto³⁾ se glasi v slovenskem prevodu: Podružnice župnije Polhov Gradec.

VII. Sv. Urha v Zaklancu; v nji so trije altarji: sv. Urha, sv. Florijana in sv. Helene. Ta cerkev stoji na taboru. Cerkevni shod je v nedeljo pred praznikom Rojstva sv. Janeza Krstnika.

VIII. Sv. Marjete v Horjulu⁴⁾ še-le nekako pred sedmimi leti sezidana. V nji stojé trije altarji: sv. Marjete, sv. Janeza Evg. in sv. Radegunde. Cerkevni shod je drugo nedeljo po vseh Svetnikih.

IX. Sv. Mihaela nadang. na Samotorici,⁵⁾ ki ima tri altarje, namreč sv. Mihaela, Naše Ljube Gospe in sv. Jurija. Cerkevni shod je v nedeljo po prazniku Rojstva M. D.

XX. Sv. Kancijana na Vrzdencu (Schönbrunn). Ta ima tudi tri altarje: sv. Kancijana, Matere Božje in sv. Katarine. Tukaj je cerkevni shod v nedeljo po sv. Lovrencu.

Koncem julija l. 1631. je bila generalna vizitacija vrhniške dekanije. V vrhniški fari je sam knez in škof

¹⁾ Dopis z dné 17. dec. 1833, št. 30198.

²⁾ Dopis z dné 11. jan. 1834, št. 29002.

³⁾ Dopis z dné 26. febr. 1834.

¹⁾ Dopis z dné 1. maja 1834, št. 9577.

²⁾ Dopis z dné 25. jun. 1834, št. 91.

³⁾ Valvazor. Ehre des Herzogthums Krain. II. str. 725.

⁴⁾ V. piše „Hérjul.“

⁵⁾ V. piše „Samaturca.“

Rajnard Searlchi obiskal in pregledal vse cerkve. Ker se mu je mudilo v Ljubljano, je izročil vizitacijo pograbske fare svojemu avditorju Maksimu Rigo, rodom Ljubljančanu, ki je prišel dné 31. julija leta 1631. na Vrzdene c. V vrzdenški cerkvi je bilo že takrat shranjeno presv. Rešnje Telo in sicer na evangelijski strani v neki omarici, ki je bila vzdana v steno in se je zapirala z železnimi vraticami. Hranili so sv. Rešnje Telo v mali posodici, ki je bila spravljena v večji iz medenine in pokrita s koščekom korporala. Ključ od tabernakeljna je hranil ključar. Na velikem oltarju ni bilo križa in povoščenega platna. Na oltarju M. B. je bila počena plošča. Na obeh stranskih oltarjih so bile stare podobe in oba brez najpotrebnejše oprave. Pregledovalec je zapovedal napraviti nov lesen in pozlačen tabernakelj, katerega naj postavijo na veliki oltar. Ključ sme hraniti župnik ali kapelana, nikakor ne ključar ali drug sveteni človek. Za veliki oltar so morali preskrbeti sv. razpelo, povoščeno platno, čolnice in posodico za blagoslovljeno vodo. Tudi stranska oltarja so morali popraviti, nove podobe preskrbeti in portatile za oltar M. D. Okno zraven oltarja M. D. je ukazal razširiti in kropilni kamen so prestavili v kot za vrata. Pred cerkvenimi vrati je stal tudi mal oltarček. Tega so morali podreti in položiti kamne na pokopališčino obzidje. Nad pokopališčine vhode je zapovedal pregledovalec postaviti železne ali lesene križe. — Na pokopališču je stala takrat tudi mala, okroglo zidana kapelica sv. Mihaela. Na oltarju sv. Mihaela je prepovedal vizitator toliko časa opravljati presveto daritev, dokler ne bode preskrbljen z vsem potrebnim in okrašen z novo podobo. Vsi trije oltarji v cerkvi, kakor tudi oltar sv. Mihaela so bili posvečeni.

V Horjulu sta bila takrat posvečena samo dva oltarja, veliki in stranski, ki je bil posvečen sv. Rade-gundi. Na teh dveh oltarjih so bile nove, lepe podobe. Primanjkovalo je tudi v tej cerkvi vseh najpotrebnejših stvari. Za veliki oltar je naročil pregledovalec nov križ, kanon-tablice, novo povoščeno platno, nov rimski misale in pateno. Na oltarju sv. Rade-gunde je naravnost prepovedal maševati. Napraviti so morali na vsaki strani eno novo okno, ono pri vratih je pa ukazal zazidati.

Cerkev sv. Urha v Zaklancu še ni bila posvečena, ker je malo preje pogorela. Za veliki oltar je ukazal vizitator preskrbeti vse potrebne stvari. Stranski oltar sv. Helene so pa morali podreti, ker mu ni ugajal. Napraviti so morali na vsaki strani po eno novo okno, ki se bo dobro zapiralo. Okrog cerkve je bilo že takrat pokopališče, a mrličev niso tam pokopavali.

Na Samotorico je prišel škofijski vizitator 1. avgusta 1631. Vsi trije oltarji so bili posvečeni, a zelo zanemarjeni. Napraviti so morali vaščani nove podobe za vse tri oltarje, preskrbeti jih s potrebno opravo in popraviti v cerkvi štiri okna.

Sedaj si hočemo ogledati posamezne cerkve, njihove posebnosti in zgodovino, v kolikor jo zamoremo zasledovati.

1. Farna cerkev sv. Marjete v Horjulu.

Vas, ki šteje sedaj že 93 hiš, večidel leži v ravnini. V vrsti ne stojé hiše, marveč vsaka je tako obrnjena, kakor je ugajalo njenemu zidavcu. Zato je v Horjulu toliko ulic, da tujec kar ne vé, kje je prava pot k farni cerkvi. Skrbni vaščani so napravili cestno kazalo z napisom „Cesta v farovž“. Nedavno so pa podrli to znamenje kot nepotrebno.

V Horjulu sta dve kapelici. Na Šmarjetino nedeljo l. 1896. je bila blagoslovljena kapelica rožnivenške M. B., ki stoji ob poti pred pokopališčem. Kip je podaril pokojni vaščan Martin Kogelšek; napravil ga je ljubljanski kamnosek g. A. Vodnik. Kapelico je preslikal g. Peter Ogrin z Vrhnike. Zunaj je naslikal prav lepi podobi sv. Dominika in sv. Katarine Sijenske. — Drugo kapelico, (posvečeno sv. Jožefu) so začeli zidati vaščani l. 1897. v Grabnu za župniščem. Tudi na Ljubgojni se pripravlja nova kapelica, ker bode procesija sv. Rešnjega Telesa v bodoče šla po polji okrog pokopališča. — Leseno znamenje pri vходу v vas so postavili horjulski mladeniči.

S svojo farno cerkvijo se lahko ponašajo farani horjulski. Če sedaj pride Horjulec v cerkev, nekako s ponosom pogleda na krasno izdelane kamenite oltarje, na nove orglje in na novi križev pot. Tudi za nov tlak je bilo nabranih l. 1896. že nad 900 gld. Ako zasledujemo zgodovino te cerkve, jo prvi omeni Valvazor. Sezidana je bila l. 1678.¹⁾ Do ustanovitve bratovščine sv. rožnega venca so bili v tej cerkvi trije oltarji. Nov rožnivenški oltar so postavili l. 1744. in ostale tri so popravili. Cerkev in vse štiri oltarje je posvetil 20. maja 1744 ljubljanski knez in škof Ernest grof Attems. Ko je vlada ustanovila v Horjulu samostojno faro, je postala cerkev premajhna.

¹⁾ Veriti: „Haec ecclesia (priori parvula eversa) aedificata fuit anno 1678;“ Comp. d. p. 4.

(Nadaljevanje prih.)

Vsečina. *Zgodovina horjulske fare.*
(Nadaljevanje.)